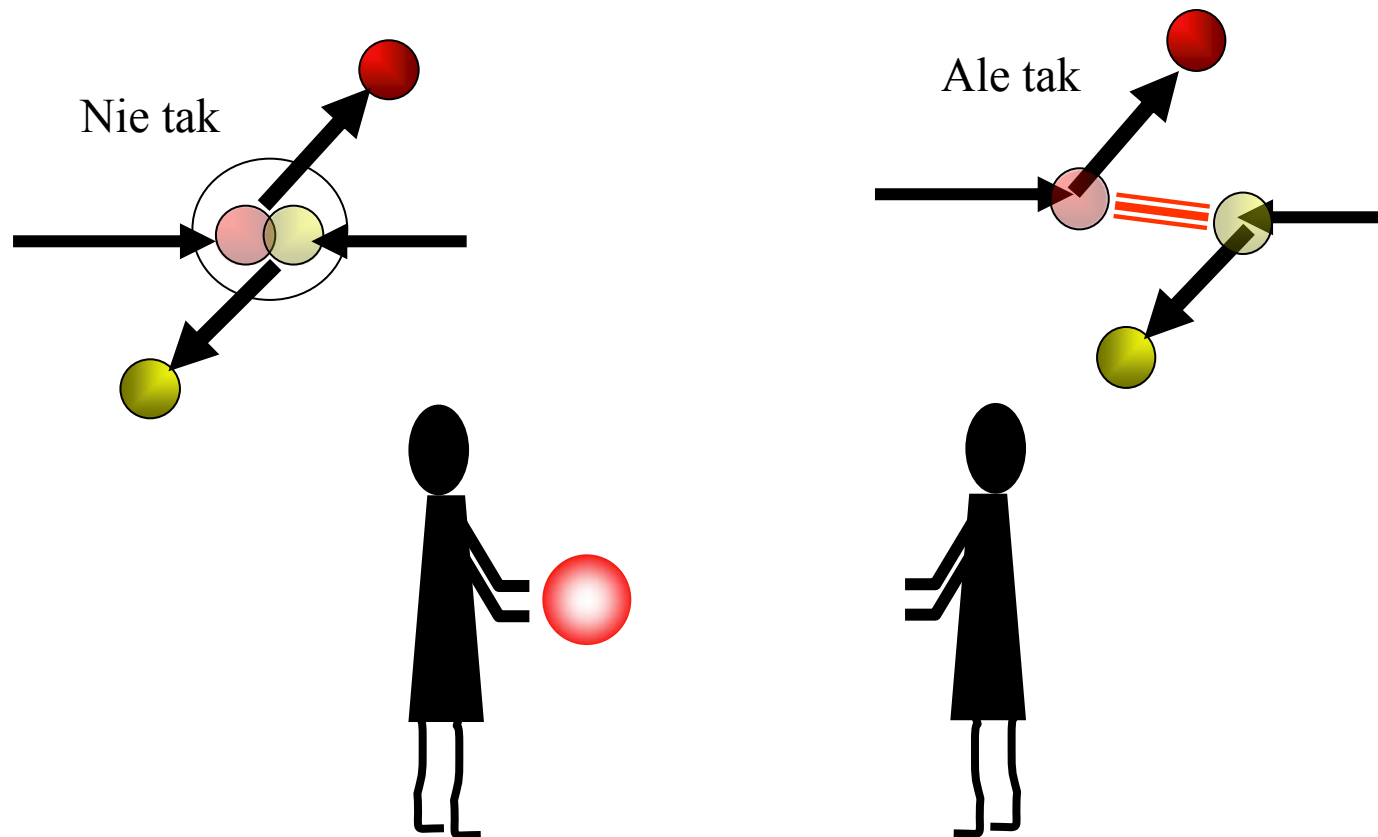

NIEKTÓRE PROBLEMY CZĄSTEK ELEMENTARNYCH I KOSMOLOGII

W chwili obecnej mamy około **450** różnych (cząstek) uważanych jeszcze w latach 70 – za elementarne. W ramach wiedzy, którą obecnie dysponujemy obiektów elementarnych mamy zaledwie **24**.

Oddziaływania obiektów odbywają się przez pośredników nazywanych cząstkami pośredniczącymi.

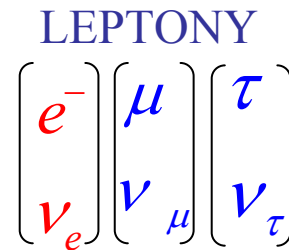
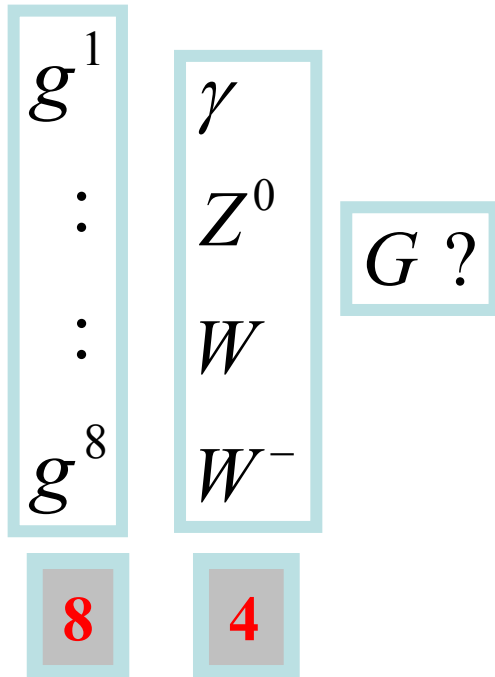
Zacznijmy od sił: W ramach Modelu Standardowego istnieją tylko cztery podstawowe siły

Siły	Lata 60/70	Obecnie	
Grawitacja	Tylko klasyczna	Bez zmian	
Elektr.	QED kwant. elektrodynamika	Teoria elektro- słabych	SM
Słabe	Brak		
Silne	Brak		

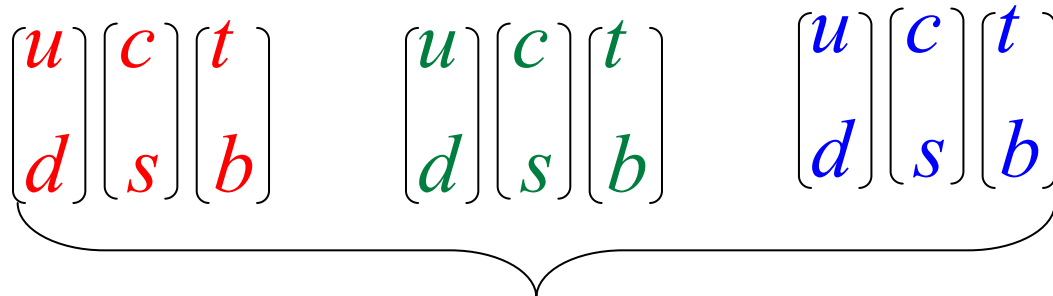
Obiekty Elementarne zgodnie z Modelem Standardowym

**Kwanty
przenoszące
oddziaływania**

**Cząstki –
składowe
materii**

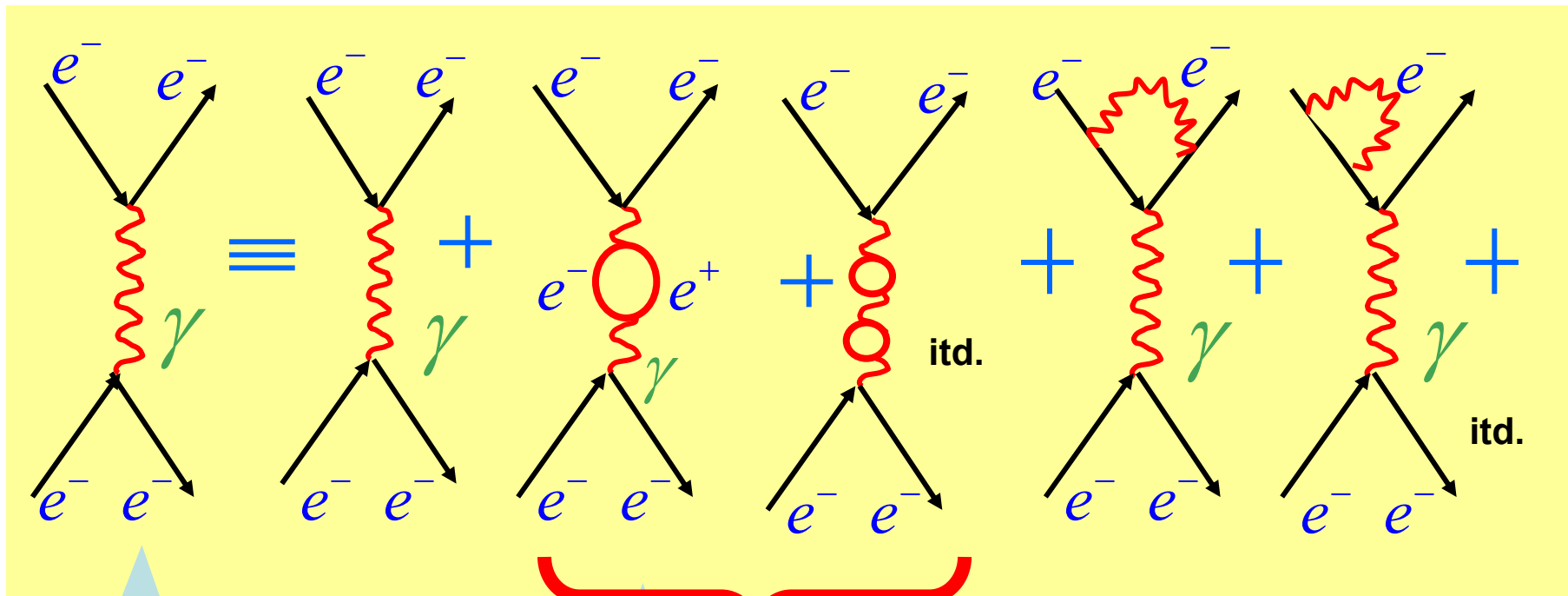
KWARKI

protony i neutrony są nie-elementarne

trzy ładunki kolorowe

Problem poprawek radiacyjnych w EM - procesy wirtualne

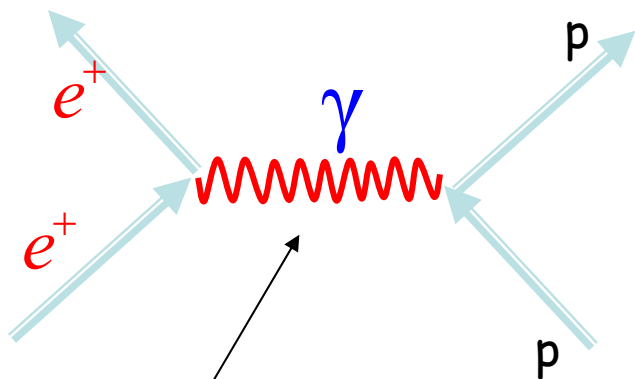

To symbolizuje np. **rzeczywiste** oddziaływanie elektronu z elektronem (elastyczne rozproszenie)

Poprawki do propagatora (tzw. pętlowe) **(ROZBIEŻNE)**

Tego typu poprawki **(szczęśliwie znoszą się!)**

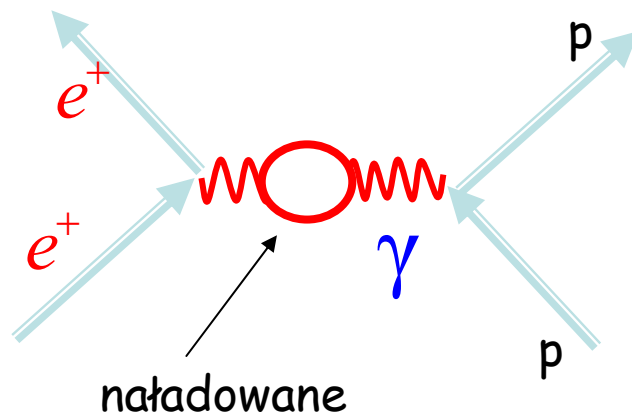
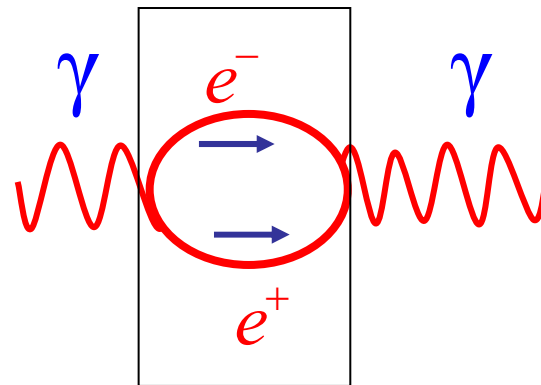
Co to są poprawki pętlowe ?

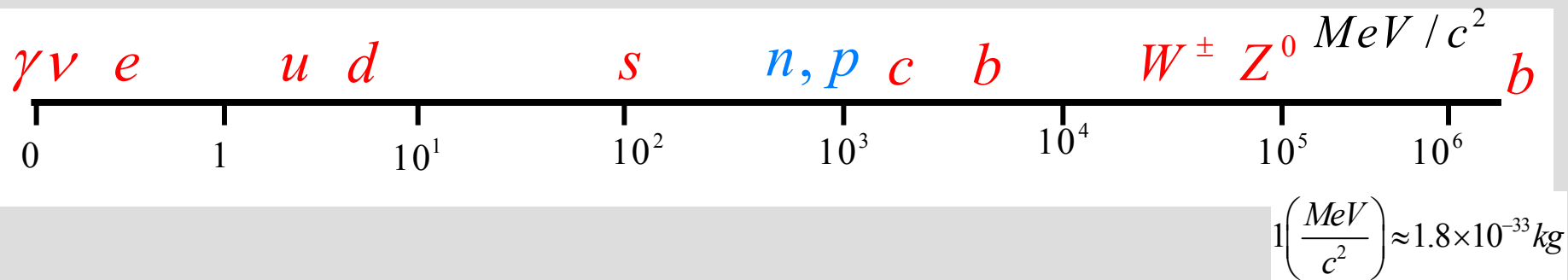
wirtualny foton $m \neq 0$

$A \sim \sum$ po wszystkich naładowanych

lub jakiegokolwiek inne dwie naładowane cząstki

Model Standardowy jest oparty o równania, w których obserwowane cząstki elementarne mają masy zerowe. Rzeczywistość jest dramatycznie inna!

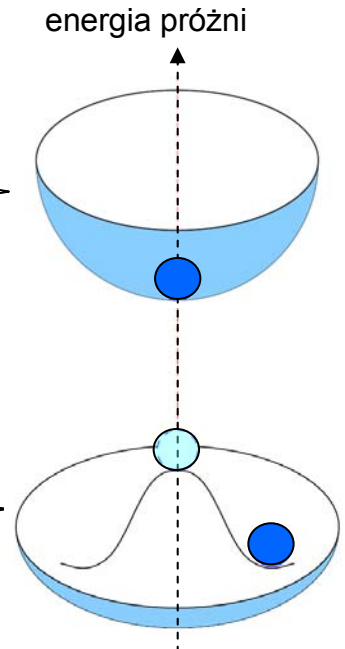
Ratunkiem jest pole cząstki zwanej Higgsem. Oddziałuje ono z cząstkami elementarnymi **nadając im masę**! Higgs został zaobserwowany właśnie w LHC w 2012 roku i potwierdzony w 2013.

Zasadniczy problem SM wydaje się być w chwili obecnej rozwiązany - ale czy do końca?

Dodatkowe pole cząstki o spinie 1 dodane do Lagrangianu łamie spontanicznie symetrię EW oddziaływan i nadaje masę cząstkom !

punkt środkowy symetrii- odpowiada teorii z masami (kwarków, leptonów i bozonów) równymi zero

Klasyczny odpowiednik spontanicznego łamania - symetria złamana

$$\mathcal{L} \rightarrow \mathcal{L} + \underbrace{\begin{pmatrix} \varphi_\alpha \\ \varphi_\beta \end{pmatrix}}_{\text{pole skalarne } s=0}$$

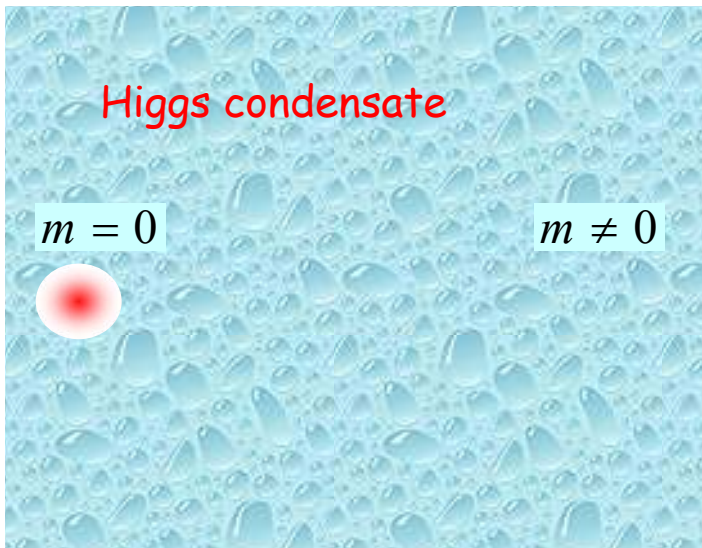
po złamaniu symetrii

$$\begin{pmatrix} 0 \\ \mathbf{v+h} \end{pmatrix}$$

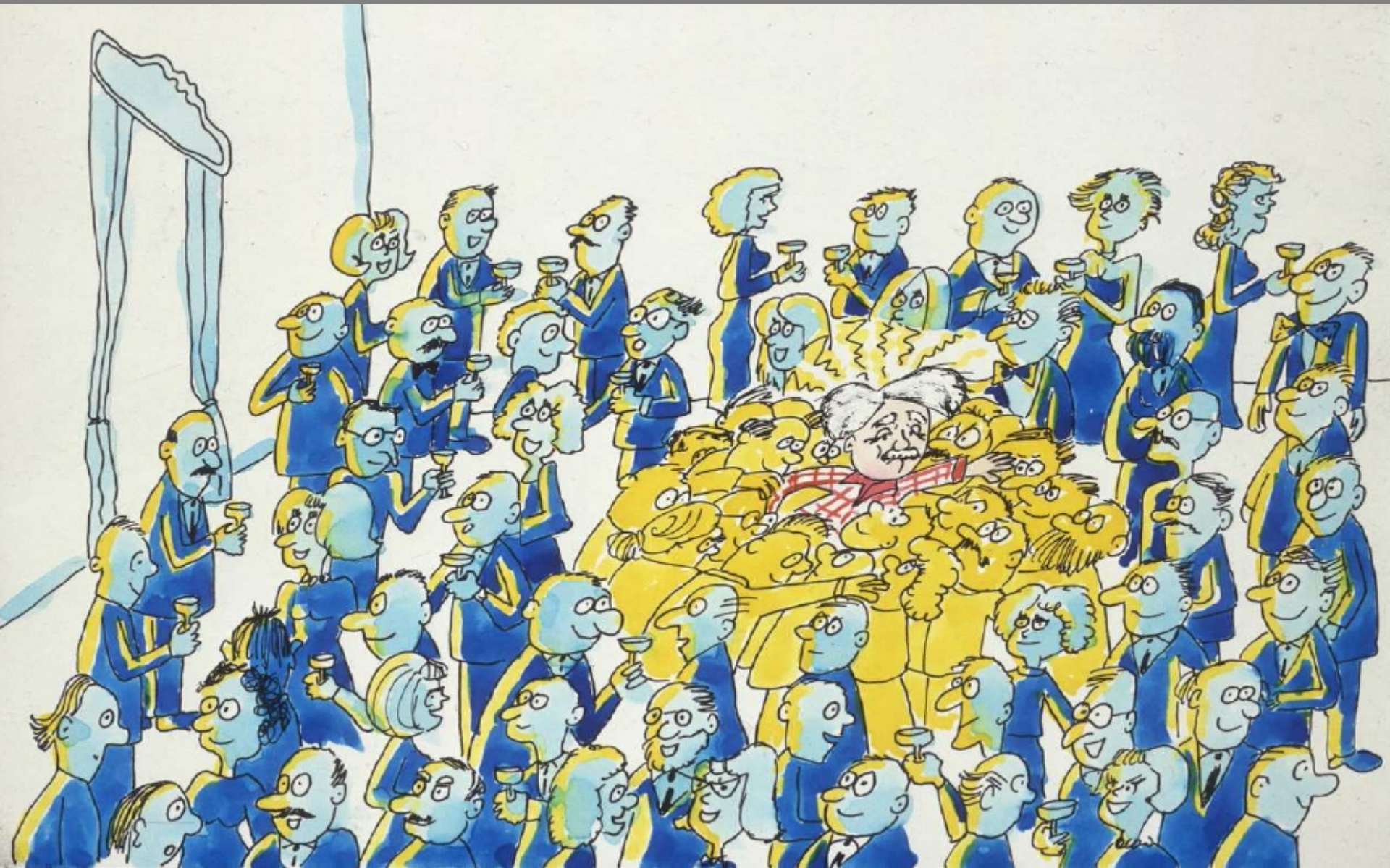
h-pole skalarne

SM nie zawiera cząstek o spinie zero. Występują cząstki o spinie 1 i fermiony o spinie 2

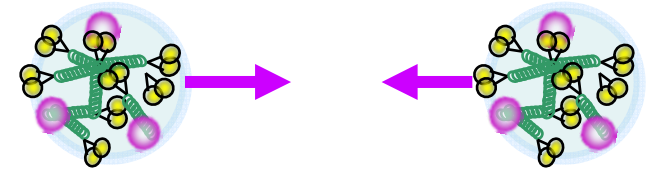
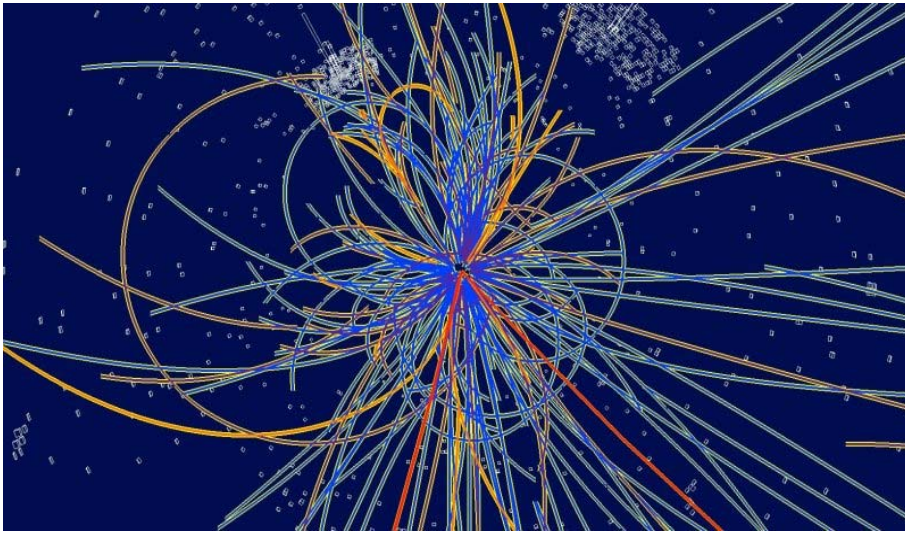
Wzbudzenie pola - jedno pole Higgsa (tzw. Higgs standardowy).

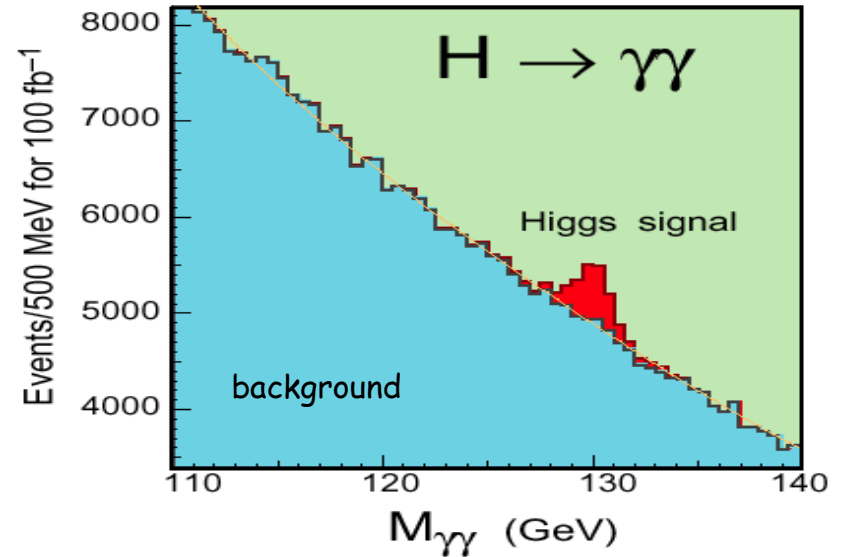
Higgs production and decay at LHC

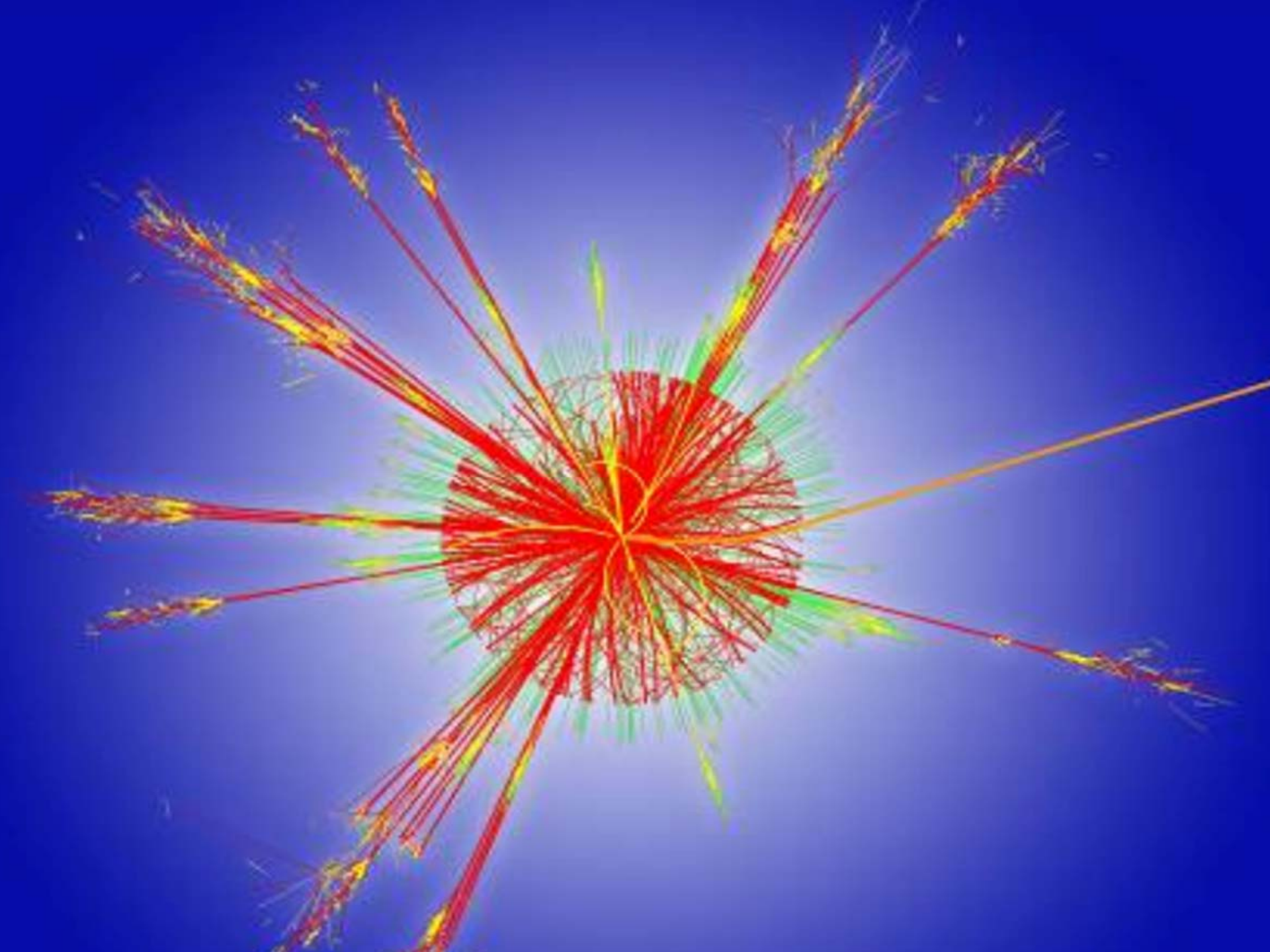

Tak wygląda zderzenie z którego należy wyodrębnić interesujący nas przypadek

"counting" (statystyczny) eksperyment

Porównuje się dane z przewidywaniami MCARLO opartymi na dotychczas znanej "fizyce".

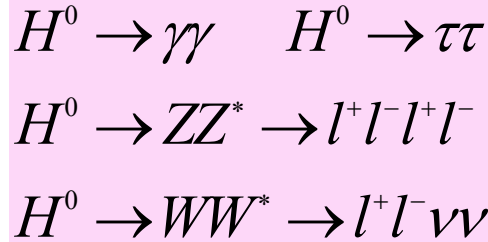

Cząstkę H rozpoznajemy po jej rozpadzie

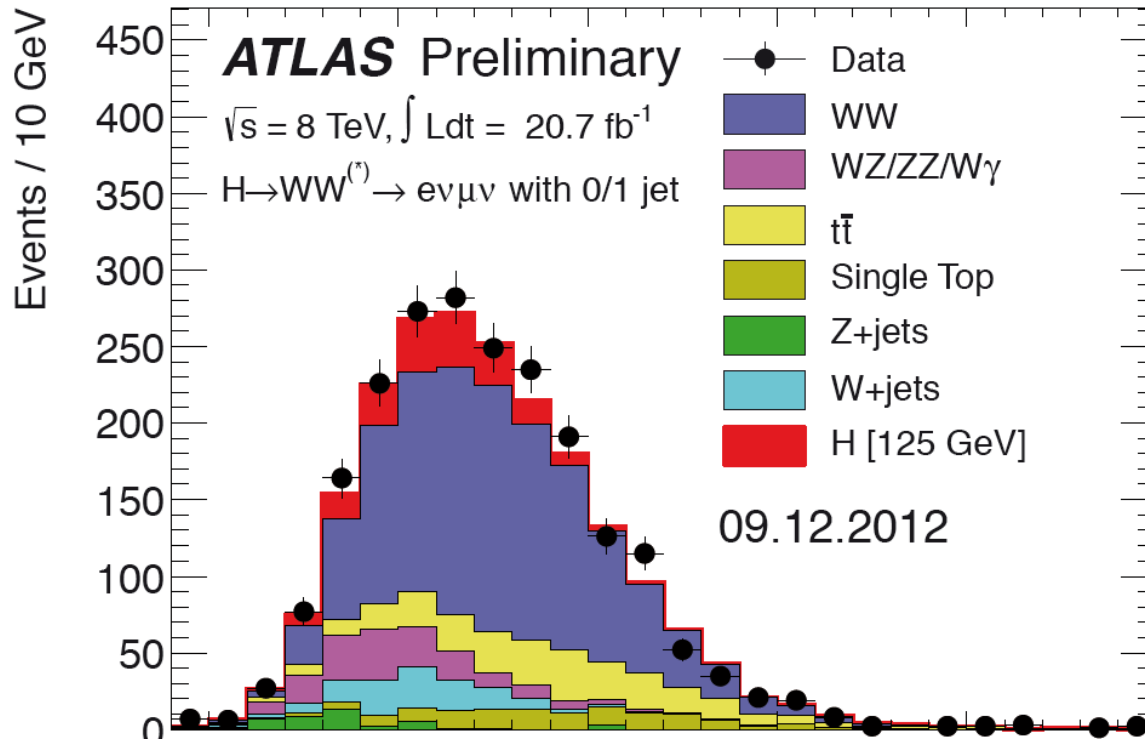
Prawdopodobieństwo, danego rozpadu zależy od mas m_f cząstek na które się H rozpada

$$P \approx 1/m_f^2$$

Najbardziej oczekiwane rozpady i w takich rozpadach znaleziono sygnał w 2012 r. (CMS&ATLAS)

gdzie $l = \text{lepton } e^\pm, \mu^\pm$

Potwierdzono zaobserwowanie nowej cząstki o masie

$$126 \pm 0.4(\text{stat}) \pm 0.5(\text{syst}) \text{ GeV}/c^2$$

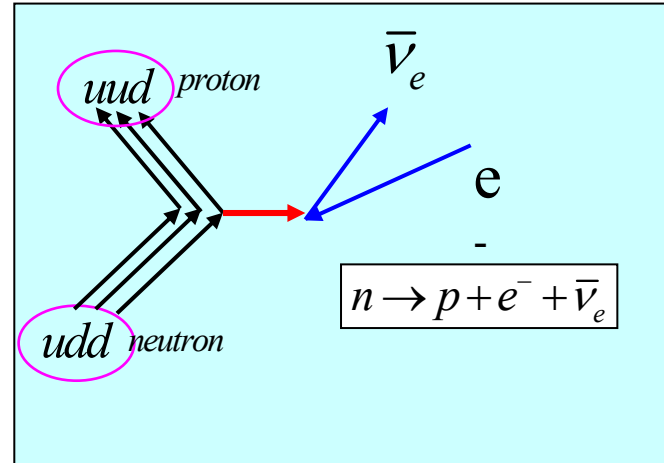
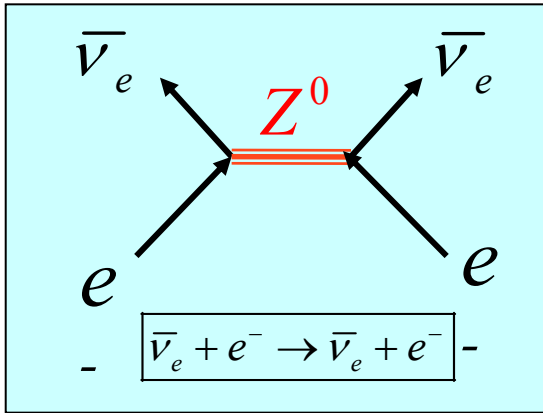
Prawdop. ewentualnej fluktuacji tła, jest mniejsze niż $1,7 \times 10^{-9}$.

Badanie rozkładów kątowych wskazuje na spin zero.

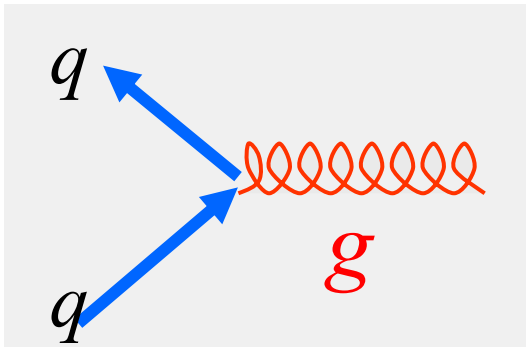
Czy to jest TEN Higgs ?? A może któryś z H neutralnych związanych z inną teorią ???

Wszystko wygląda bardzo optymistycznie dla Standardowego Modelu SM -

1. Elektromagnetyczne EM wyjaśnione
2. Słabe (pamiętajmy np. rozpad protonu lub neutronu w jądrze) wyjaśnione - razem z EM tworzą tzw. oddziaływania elektroślabe EW - teoria jest renormalizowalna

kwarki są kolorowe RGB - cząstki białe. Mezony (spin całkowity) składają się $(q\bar{q})$ zaś bariony (spin półkowy) z (qqq)

Wierzchołek podstawowy: gluon "sprzęga" się do kwarków.

Zgodnie z tym możliwa jest emisja gluonu przez kwark albo tworzenie przez gluon par kwark-antykwar

Co mamy do zarzucenia SM ? **PIERWSZY ARGUMENT ZA INNĄ TEORIĄ**

Po pierwsze - tak naprawdę unifikuje tylko EM i S(łabe). Wspólne bozony pośredniczące np. Z^0 Silne oddziaływania (SU(3)) stoją na uboczu i byłoby jeszcze lepiej gdyby miały wspólną symetrię z elektrosłabymi.

Po drugie - Nie ma przejść pomiędzy kwarkami i leptonami

Po trzecie - jeśli przyjąć stałe sprzężenia dla EM i S za g_1, g_2 to ich stosunek wyznacza się z eksperymentu i nie ma żadnego związku między nimi.

Po czwarte - Silne oddziaływania SU(3) stoją na uboczu i byłoby jeszcze lepiej gdyby miały wspólną symetrię z elektrosłabymi.

Po piąte - nie zawiera w sobie oddz. grawitacyjnych. Kwantowe efekty grawitacyjne wymagają dramatycznej skali masy (energii) ! tzw. masa Plancka 10^{16} GeV

Po szóste - co to za teoria, w której wszystkie parametry trzeba "ręcznie" włożyć do modelu ???

Po siódme - Wszystkie masy w SM (kwarki, leptony, bozony poś.) muszą być równe zero. Tymczasem nie dość, że nie są, to rozrzut mas jest dramatyczny (od 1 eV do 200 prawie mas protonów, 170 GeV).

Łamanie symetrii ze względu na masy da się uratować poprzez istnienie tzw. **Cząstki Higgsa** , Ale wprowadzenie tego obiektu o spinie zero (DLACZEGO go nie ma naturalnie?) jest sztuczne.

Do tego należy dodać podstawowe argumenty natury kosmologicznej, którymi są:

Widzimy tylko materię – brak antymaterii

Skąd ta nierównowaga ? W momencie Wielkiego Wybuchu była z gruba pół-na-pół. Możliwe gdy silne łamanie CP i niezachowanie liczby barionowej (rozpad p)

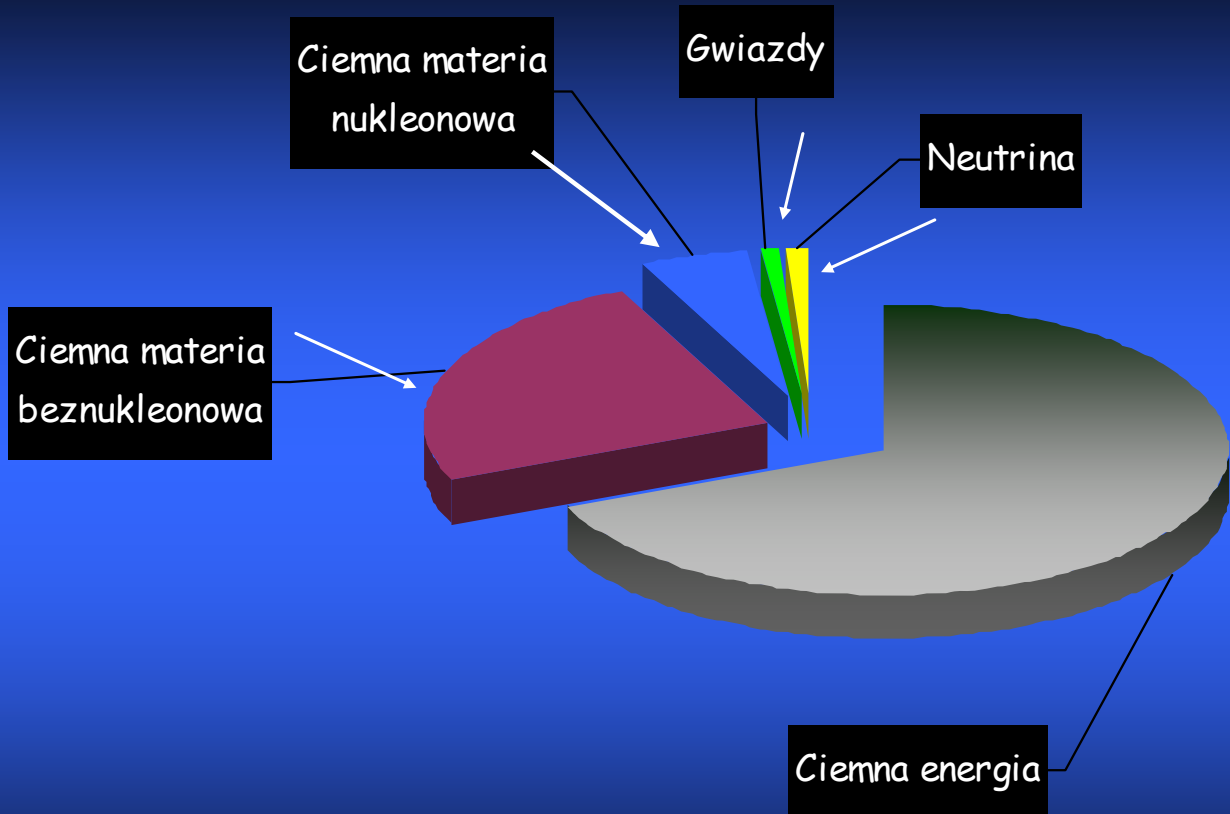
$$\tau_{\text{protonu}} > 10^{33} \text{ lat}$$

W 25% mamy do czynienia z tzw. Czarną Materią, która nie oddział. ze znaną nam dotychczas. Czym ona jest ??

Rosnąca ekspansja Wszechświata – wierzy się, że napędza ją Czarna Energia (70%). Stosunkowo prostym wyjaśnieniem były by pola "higgso-podobne". Znalezienie H wzmacnia ten rodzaj hipotezy!

Jak wyjaśnić strukturę i pochodzenie Czarnych Dziur ?

<1%

Ciemna materia nukleonowa

Gwiazdy

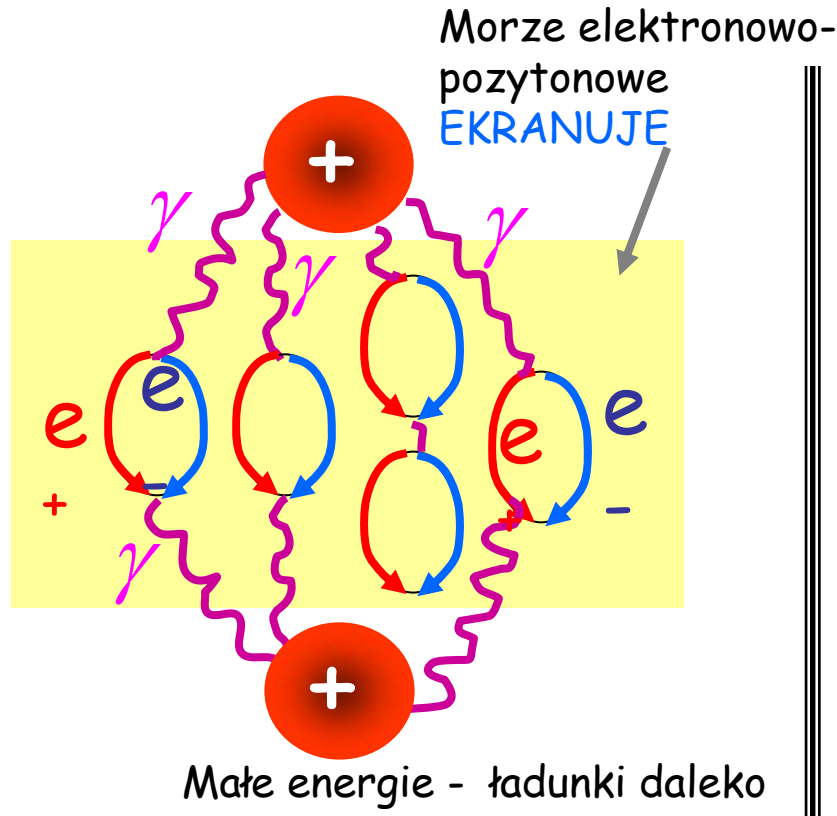
Neutrino

Ciemna materia beznukleonowa

Ciemna energia

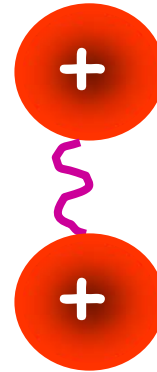

Jak zostało wspomniane w okolicach dużej skali energii następuje unifikacja EM&S&SIL. Dlaczego? Dzięki polaryzacji próżni - EM

"Morze" takie ekranuje ładunki i oddziaływanie ładunków **słabsze** niż jeśli są "blisko" (większe energie)

$$q \geq \frac{\hbar}{x}$$

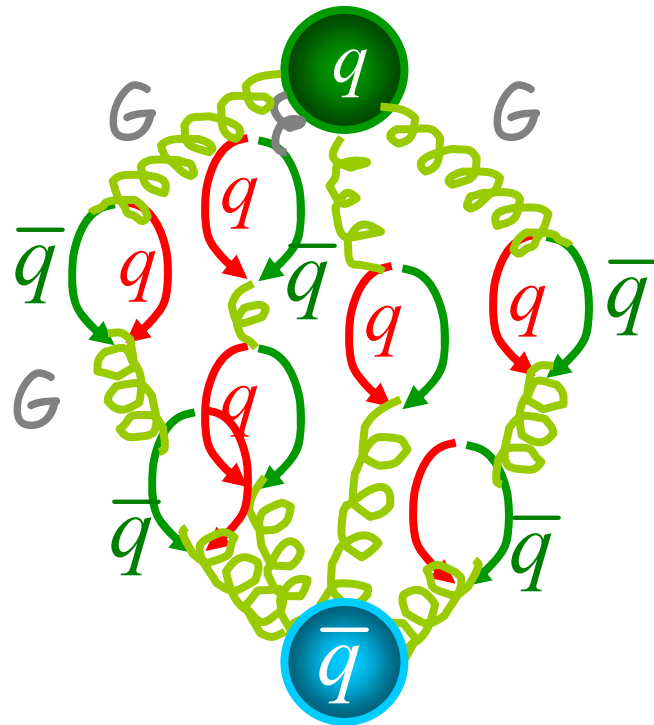
Bardzo duże energie (masy) - ładunki zbliżamy ("morze" znika) - siły są nieskończone - mówimy, że oddz. dwóch nieubranych (w morze) ład. jest ∞

Duże energie-silniejsze oddziaływanie brak ekranowania morza (stała sprzężenia EM rośnie)

Ta ∞ musi się odjąć - jest to tzw. NORMALIZACJA

Polaryzacja próżni dla oddziaływań silnych,

Małe energie

Ponieważ oddziaływanie

$$q - \bar{q}, q - q, \bar{q} - \bar{q}$$

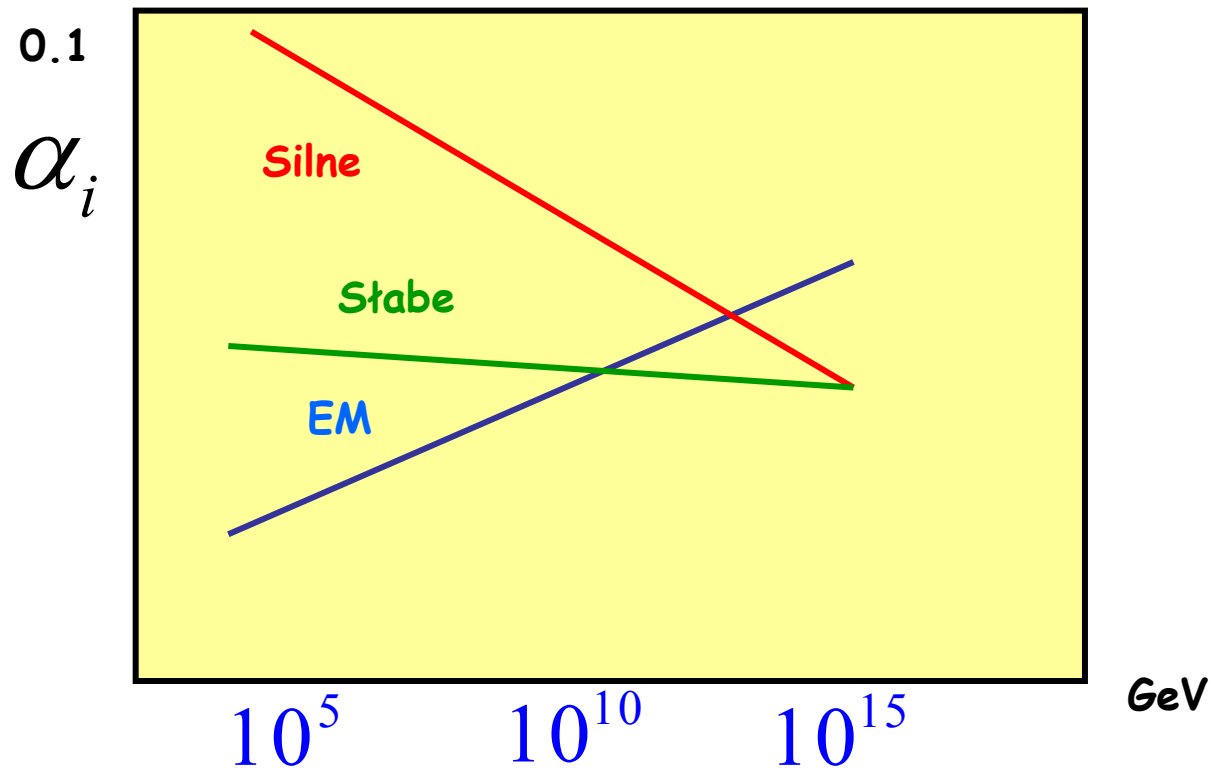
jest takie same to proces przebiega
przeciwnie - oddziaływanie jest silniejsze
dla większych odległości (małe energie)
niż dla mniejszych (większe energie).

Wyższe energie

Ze wzrostem energii stała sprzężenia silnego maleje !

Ale zależność jest słabo zadowalająca ! DRUGI ARGUMENT ZA INNĄ TEORIĄ

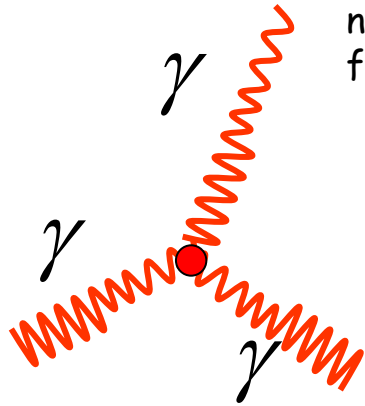
Krzywe NIE przecinają się w jednym punkcie ! Czy zresztą powinny ?? Ale jakby tak, to byłoby to zgodne z poglądem na Wielki Wybuch !

Czy dałby się doprowadzić do sytuacji w której wszystkie krzywe przecięłyby się w jednym punkcie ??

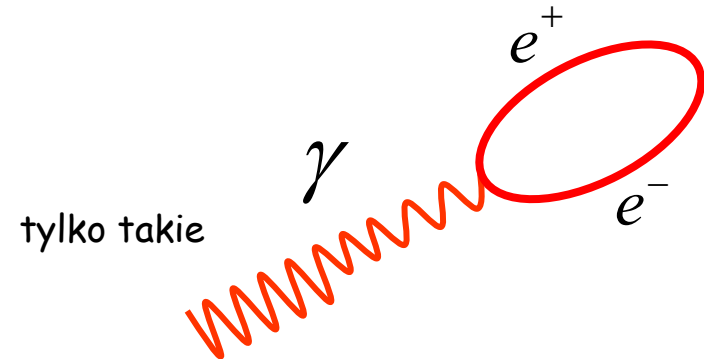
A co z Grawitacją ??

TRZECI ARGUMENT ZA INNĄ TEORIA

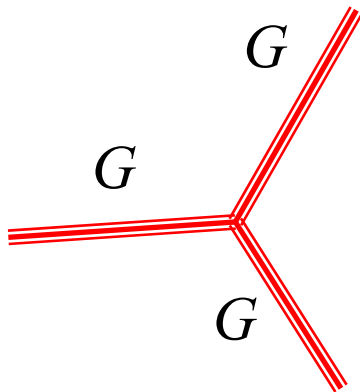
Wróćmy na chwilę do EM - nośniki oddz. fotony przekazują siły pomiędzy naładowanymi ale **same nie są naładowane**. Nie mogą oddz. w sposób

nie może być "morza" czysto fotonowego

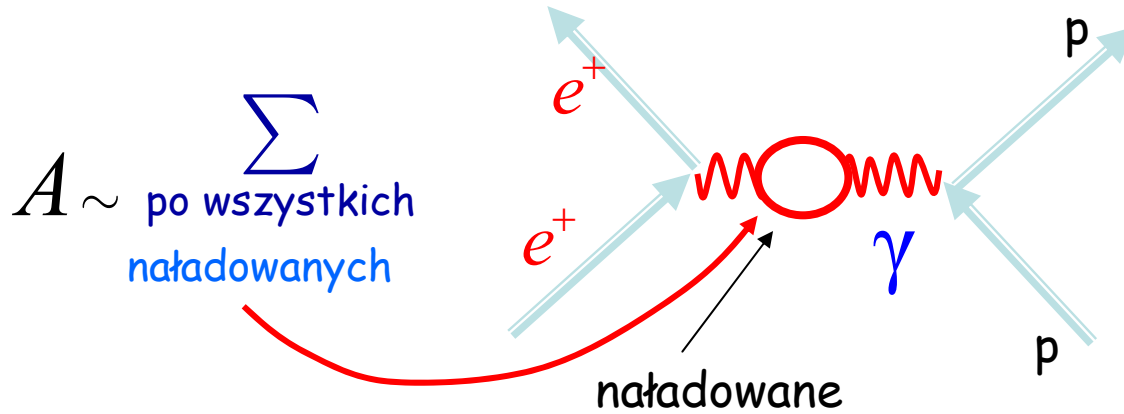

Grawitony są nośnikami oddz. mas (energii) - same niosą energię więc możliwe jest oddz. między nimi.

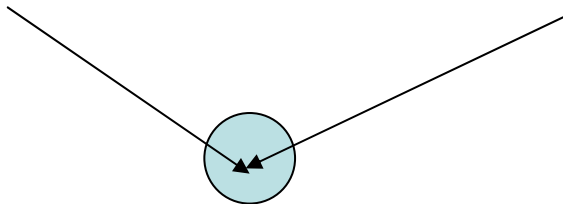

Ale ten typ oddziaływania prowadzi do ∞ ,
których w żaden sposób usunąć NIE MOŻNA.
Kwantowa Teoria Grawitacji jest
nienormalizowalna

Przypomnijmy sobie poprawki "pętlowe":

W klasycznych teoriach oddziaływanie pomiędzy dwoma obiektami zachodzi **punktowo**

$$\Delta p \Delta x \geq \hbar$$

Jeśli mówimy o oddz. w punkcie to

$$\Delta x \approx 0 \quad \Delta p = \frac{\hbar}{\Delta x} \rightarrow \infty$$

A więc wszystkie procesy zależące o pędu musimy wycałkować po pędzie od 0 do ∞

Jeśli mamy wewnętrzne (wirtualne) pętle to z mechaniki kwantowej wiadomo, że taka całka

$$A \propto \int_0^{\infty} p^{4J-8} d^{\dim} p \quad J = \text{spin} \quad \dim = \text{wymiar przestrzeni}$$

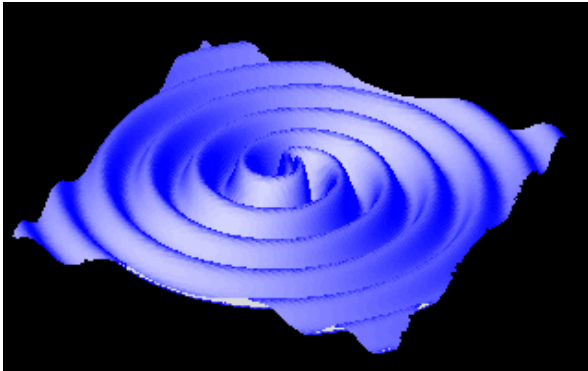
Chodzi o to, że jest ona zbieżna gdy $4J - 8 \leq \dim$

Zdefiniujmy zmienną gdy $\Lambda = 4J + \dim - 8$

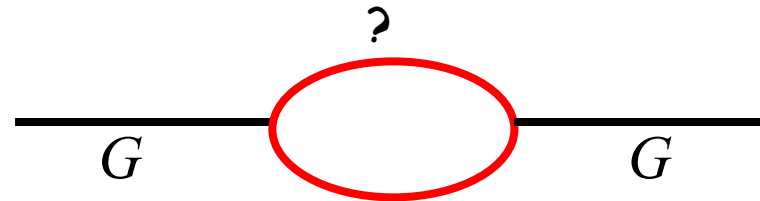
gdy $\Lambda \leq 0 \quad p \rightarrow \infty \quad A \rightarrow \text{const}$

zaś $\Lambda > 0 \quad p \rightarrow \infty \quad A \rightarrow \infty$

Jeśli rozbieżność jest "powolna" to można taką ∞ usunąć przeprowadzając tzw. **renormalizację**.

Podobnie jak w EM gdzie ruch przyspieszony ładunku powoduje powstanie fali EM, tak w ogólnej teorii względności TW, ruch przyspieszony mas kreuje falę grawitacyjną. Fala ta wynosi moment pędu $J=2$. Stąd zresztą podejrzenie, że grawiton G ma $\text{spin}=2$.

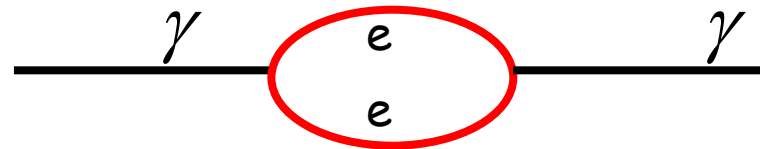

Jeśli powołamy się na całkę poprzednią to

$$\Lambda = 4 \cdot 2 + \underbrace{\text{dim}}_4 - 8 = 4 \quad p \rightarrow \infty \quad A \rightarrow \infty$$

Jest to taka nieskończoność, której metodami jej usuwania (**RENORMALIZACJA**) usunąć się nie da! Kłopot - dlatego problem z kwantową teorią grawitacji.

Uwaga! np. dla fotonu (oddział. EM)

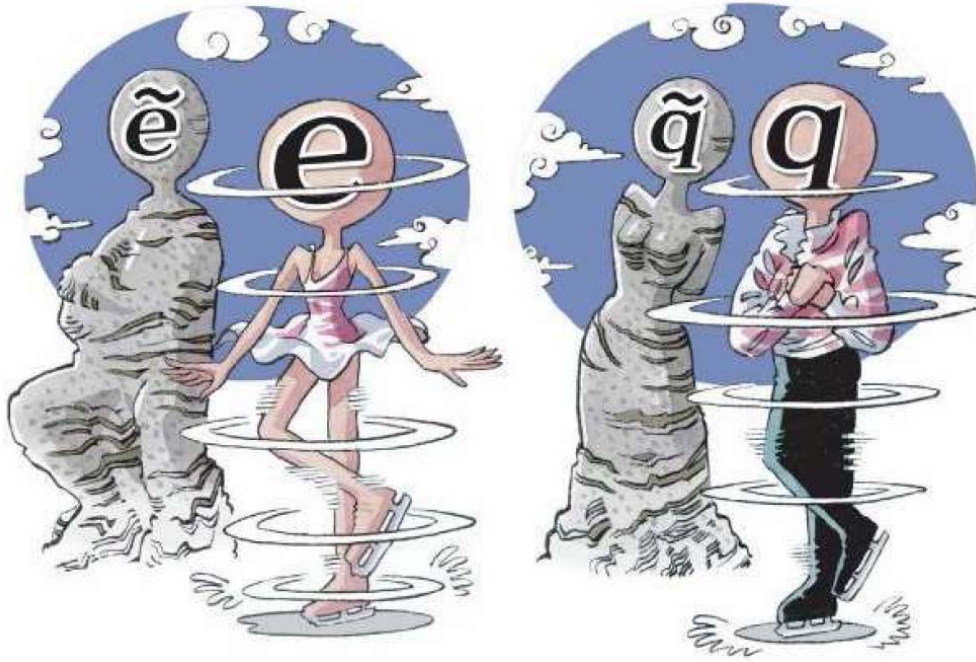

amplituda A (czyli całka) $\Lambda = 4 \cdot 1 + \underbrace{\text{dim}}_4 - 8 = 0 \quad p \rightarrow \infty \quad A \rightarrow \text{const}$

Czy istnieją obiekty z poza Modelu Standardowego ?

Higgs ratuje sprawę mass cząstek ale z teorii wynika, że jego masa jest nieskończona. Tylko Nowa Fizyka może uratować sprawę a w szczególności modele SuperSymetryczne SUSY.

Model Standardowy wydaje się być częścią jakiegoś ogólniejszego modelu oddziaływań. Najpopularniejszy Model Supersymetryczny. **Nowa Symetria wiąże cząstki pośredniczące w oddziaływaniach oraz cząstki kreujące materię** - Z symetrii tej wynika, że **każda istniejąca dotychczas cząstka ma swojego odpowiednika o innym spinie.**

bosons ↔ fermions

$\hat{O}|bozony\rangle \rightarrow |fermiony\rangle$

Każdy obiekt w SM ma swojego kontr-partnera

cząstki SM	partnerzy SUSY	symbol	spin
leptons l	s-leptons	$\tilde{l}$	1/2→0
quarks q	s- quarks	$\tilde{q}$	1/2→0
neutrino ν	s-neutrino	$\tilde{\nu}$	1/2→0
gluons $8g$	gluinos	$8\tilde{g}$	1→1/2
photon γ	photino	$\tilde{\gamma}$	1→1/2
boson $W^\pm$	wino	$\tilde{W}^\pm$	1→1/2
boson Z^0	zino	$\tilde{Z}^0$	1→1/2
Higgs H	higsino	$\tilde{H}$	0→1/2

skalarne

Jest wreszcie miejsce na cząstki o spinie $S = 0$ - skalarne. W podstawowym modelu MSSM

mamy 5 Higgsów - ale te obiekty nie spełniają już roli "nadawacza" mas. Bo w modelach SUSY masy cząstek już nie są zerowe.

$$(H^+, H^-, h^0, \mathcal{H}^0, A^0)$$

masy cząstek SUSY są a priori nieznane i zależą od wielu parametrów modelu (różnych tego typu modeli). Jak zwykle w fizyce "obserwowane obiekty" są "mieszaniną" obiektów przewidzianych dokładną teorią. Stąd się biorą (najlepiej, jak się podejrzewa) cząstki SUSY - NEUTRALINA (jest ich 4). Najlepiej wtedy jest χ_1^0

$$\chi_1^0, \chi_2^0, \chi_3^0, \chi_4^0$$

każde z nich jest "mieszaniną" $h^0, \mathcal{H}^0$ oraz innych obiektów SUSY

Podobnie jest z SUSY Higgsami np. $h^0 \rightarrow h^0 \sin(\alpha) + \mathcal{H}^0 \cos(\alpha)$ jest "lekkim"

Higgsem - być może to ON został wykryty ostatnio w LHCb.

Doświadczalnie trzeba zbadać wiele różnych procesów ale są dwa zasadnicze warianty.

Wprowadza się liczbę kwantową zwaną parzystością R .

Wszystkie cząstki SM mają $R = +1$

Cząstki SUSY mają $R = -1$

Iloczyn R jest albo i niezachowany

To zasadniczo wpływa na fizykę rozpadów.

"normalna" SM $\rightarrow$ SUSY + anti-SUSY np.

$$\tilde{\gamma} \rightarrow \gamma + \tilde{H}^0$$

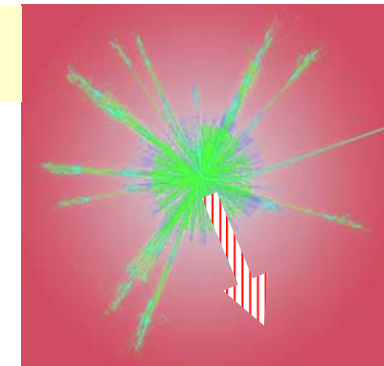
SUSY $\rightarrow$ inna SUSY + "normalna" SM np.

$$g \rightarrow \tilde{q} + \bar{\tilde{q}}$$

W konsekwencji zawsze zostaje w rozpadzie najlżejsza cząstka SUSY (nazywana **LSP**) - która już dalej (w takim kaskadowym rozpadzie) rozpaść się nie może. Jeśli jest to np. **NEUTRALINO**, które jest nienaładowane, to mamy problem (bo go w detektorze nie wykryjemy)! Ale jest pewna metoda:

brakująca energia = "energia *LHC*" - energia **zmierzona** w detektorze

neutral heavy particles

Ale parzystość R - może być łamana

SUSY → "normalne" cząstki SM

Stan końcowy kaskadowego najczęściej rozpadu wtedy NIE ZAWIERA cząstek SUSY . Wtedy szukamy w detektorze specyficznych rozpadów:

$\tilde{\chi}$

Jeśli Supersymetria jest, to przy obecnych energiach jest łamana, bo nie widzimy cząstek SUSY, które to cząstki zgodnie z Supersymetrią powinny mieć takie same masy ale różne spiny. Obecnie operujemy energiami rzędu EW scale $\sim 10^2$ GeV

Jaka jest skala energii Nowej Fizyki ?

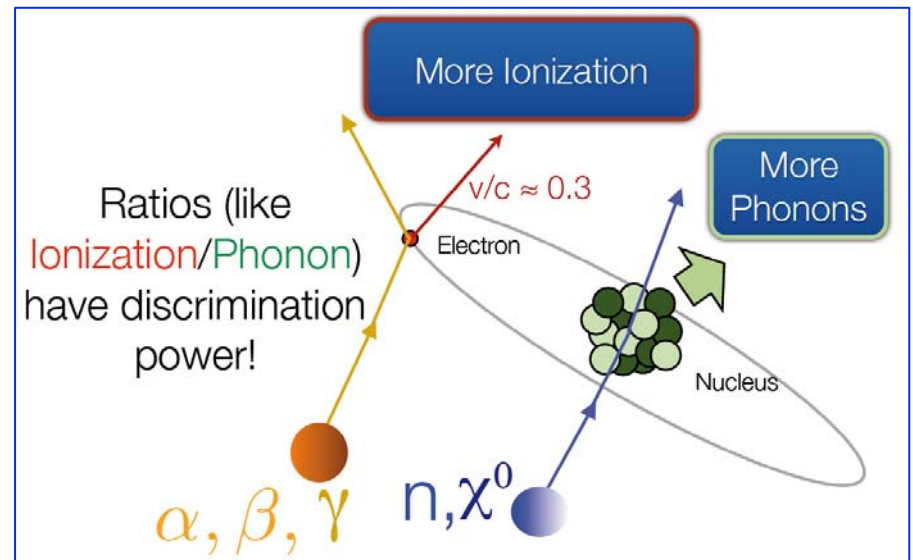
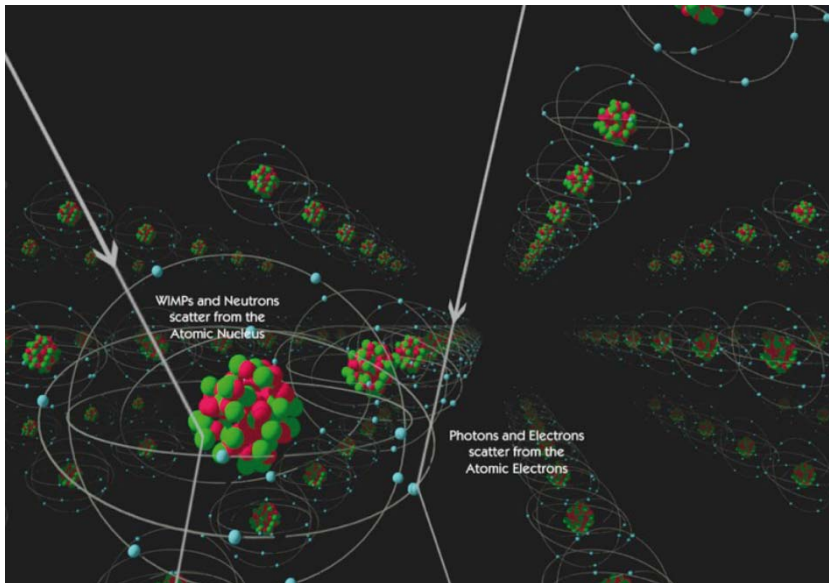
skala SUSY $\rightarrow 10^3$ GeV (1 TeV) nadzieja LHC albo $\rightarrow 10^{19}$ GeV beznadzieja

Wracając do ciemnej masy (25%) tzw. WIMP, nie oddz. z naszą standardową materią. Poważne podejrzenie jest, że takimi cząstkami mogą być **LSP - NEUTRALINA**. Oczywiście podlegałoby to scenariuszowi z zachowaniem liczby kwantowej R (cząstka SUSY musi się wtedy rozpaść na SUSY a skoro jest najlżejsza to dalej już rozpaść się nie może).

Ostatnio grupa CDMS (**C**ryogenic **D**ark **M**atter **S**earch - Minnesota) opublikowała **trzy przypadki WIMP**. Technika polega na badaniu elastycznych oddziaływań WIMP z jądrami Si i rejestracji (background) **wzburzeń fononowych** wykraczających poza tło.

Oszacowano masę WIMP na poziomie **8.6 GeV** (9 mass p) i bardzo mały przekrój czynny $\sigma \approx 2 \times 10^{-41} \text{ cm}^2$

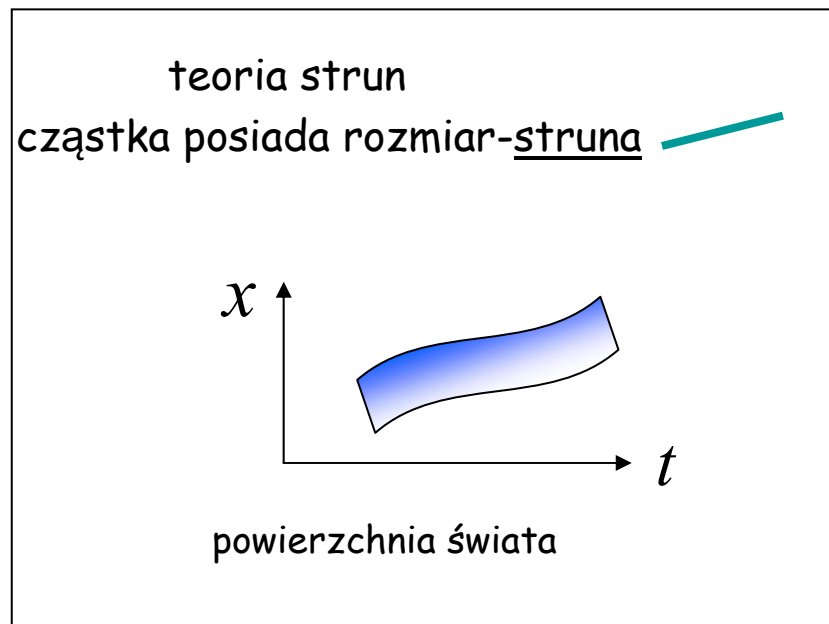
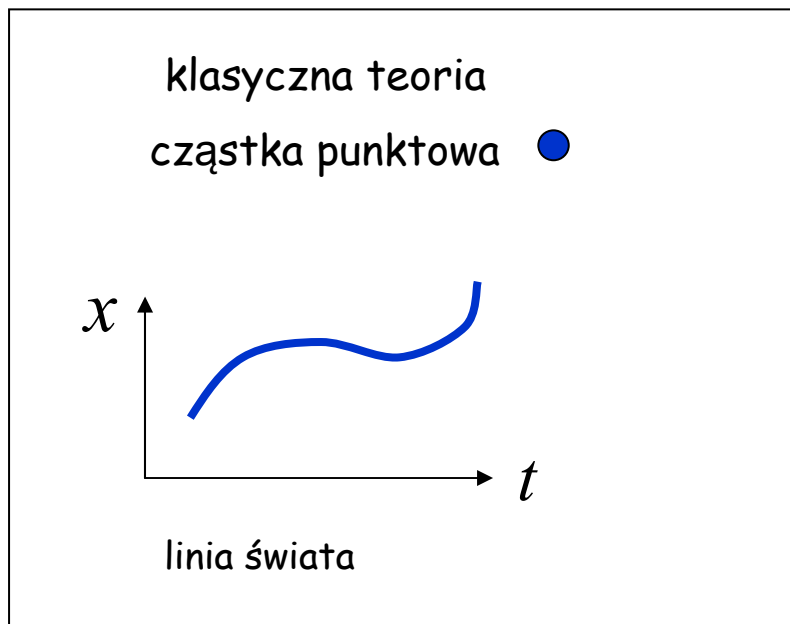
Nawet jeśli to są prawdziwe pomiary to natury tych obiektów nie znamy.

Czy można oczekiwać szerszej teorii uwzględniającej wszystkie braki dotychczasowych ??

Teoria strun (TS)

Początek - początek lat dwudziestych XX wieku. **Pierwsze podejście do problemu**

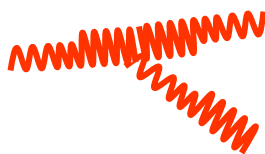
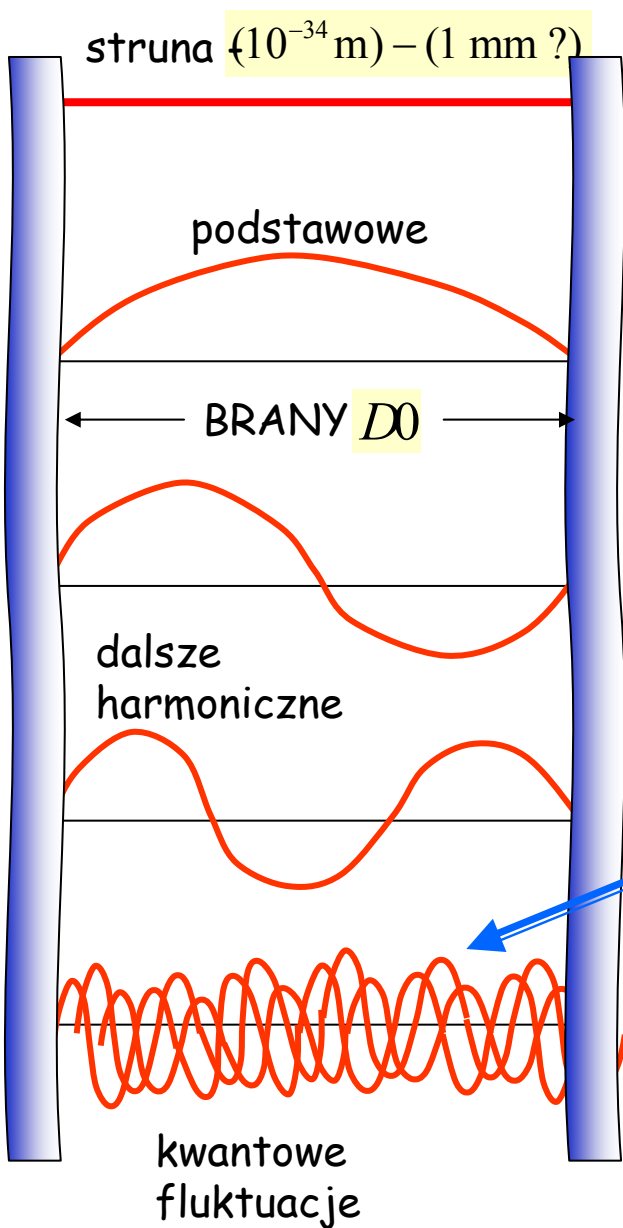

Teoria strun pozbywa się oddział. punktowego (struna ma wymiar) i w związku z tym problemu nieskończoności nie ma (patrz niżej)

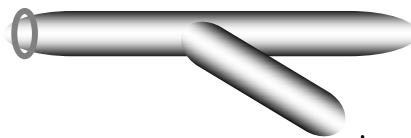
$$\Delta \text{rozmiar} \times \Delta p_{\text{ęd}} \geq \hbar \quad \Delta p_{\text{ęd}} \approx \frac{\hbar}{\Delta \text{rozmiar}} < \infty$$

całki amplitud w pętlach nie mają ∞

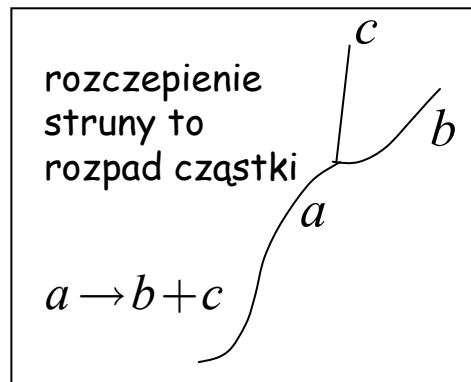
Wzbudzenia struny - odpowiadają stanom fizycznym - cząstkom. Struny są przymocowane do tzw. membran, brany-D0

punktowe-
gwałtowne twarde
rozczerpie

struny-
miękkie
rozczerpie

Każde wzbudzenie $\rightarrow$ różne $E \rightarrow$ różne masy. Do energii (masy) przyczyniają się różne wzbudzenia (każdy wymiar ma osobną wibrację).

Napięcie struny odpowiada masie spoczynkowej

Każda harmoniczna $\rightarrow$ daje przyczynek do E

Przyczynek z minimalnych drgań dozwolonych przez zasadę nieoznaczoności prowadzi do energii ujemnej (masa urojona). Okazuje się, że Dla "naszych" 4 wymiarów całkowita energia jest ujemna (zero-point fluctuations). $V > c$

Takie struny (obiekty) to Tachiony,

Dodatkowe

Czy w takiej mechanice mamy ciągle słuszną zasadę nieoznaczoności Heisenberga? W teorii strun nie możemy zmierzać $\Delta x \rightarrow 0$ bo struna ma rozmiar, a to znaczy, że $\Delta p \neq \infty$. Stąd

$$\Delta p = \frac{\hbar}{\Delta x} + \alpha' \frac{\Delta x}{\hbar}$$

Parametr $\alpha' \sim \frac{1}{T_{string}}$ gdzie T_{string} jest tzw. napięciem struny

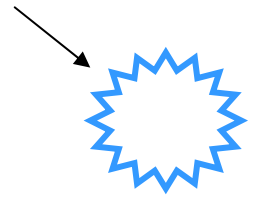
Struna się wzbudza (wibruje) - każde wzbudzenie to inny obiekt (cząstka)

Przy wzbudzeniu związek pomiędzy spinem a masą zależy od napięcia struny

$$J \sim \frac{m_J}{T_s}$$

Zauważmy, że każda wibracja odbywa się w osobnym wymiarze ! Lekarstwo: Można oddalać BRANY aby zlikwidować "napięcie struny" - wtedy struna zamknie się. Nie musi (ale może wibrować) ale nawet jak nie wibruje to posiada ujemną energię i jest Tachionem. **Tachion traktowany jest jako stan wysokiej niestabilności.**

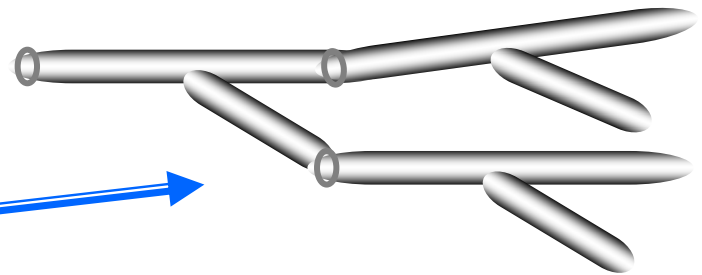

Można jednak tak dobrać liczbę wymiarów aby

$$m_{struny} = 0 \quad (\text{fotony i grawitony})$$

Ale jest ich wtedy **dim=26 !** (wydawałoby się, że teoria strun nie ma sensu ale wprowadzono **SUPERSTRUNY (SS-struny)** - związek z **Supersymetriami**.

Problem jeszcze inny - zwykłe struny - nie mogły również opisać oddziaływań

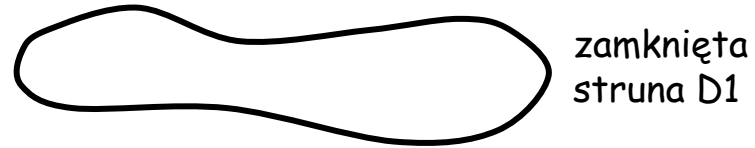

Wprowadzenie SStrun zmniejszyło liczbę wymiarów do **dim=10** ale kosztem wprowadzenia całej klasy **nowych obiektów** będących **uogólnieniem D0-brane**. ▶

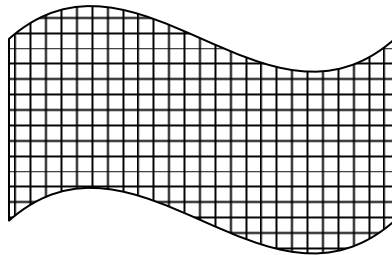
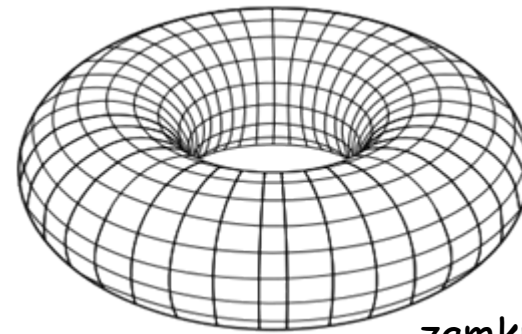
Ale my operujemy czterema wymiarami - space+time ! Co z resztą ? Poważny problem ! **KOMPAKTYZACJA. Pozostałych 6 (7) wymiarów są "małe" w sensie zwinięte.** Ich **promień to najwyżej ułamki milimetra.** Rozmaitości Calabiego-Yau (Topologia) ▶

Dp-brany ($p=1,9$) są ulokowane tam gdzie zaczynają się i kończą struny - D-brany zachowują się obiekty, które mogą oddziaływać i się poruszać. Brany mogą też mieć ładunek.

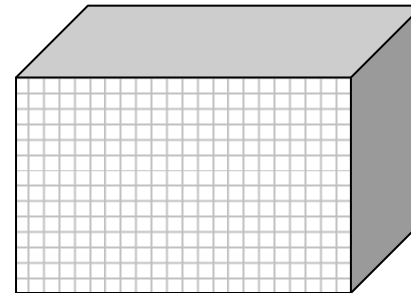
D0 • już znane Cząstka punktowa - może mieć ładunek ± 1

D1 segment struny

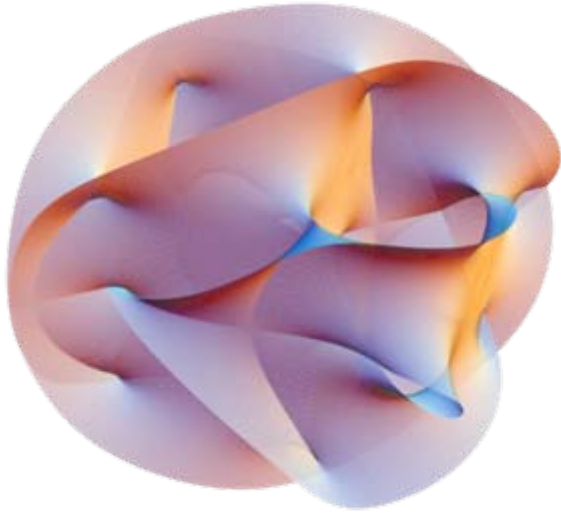

D2

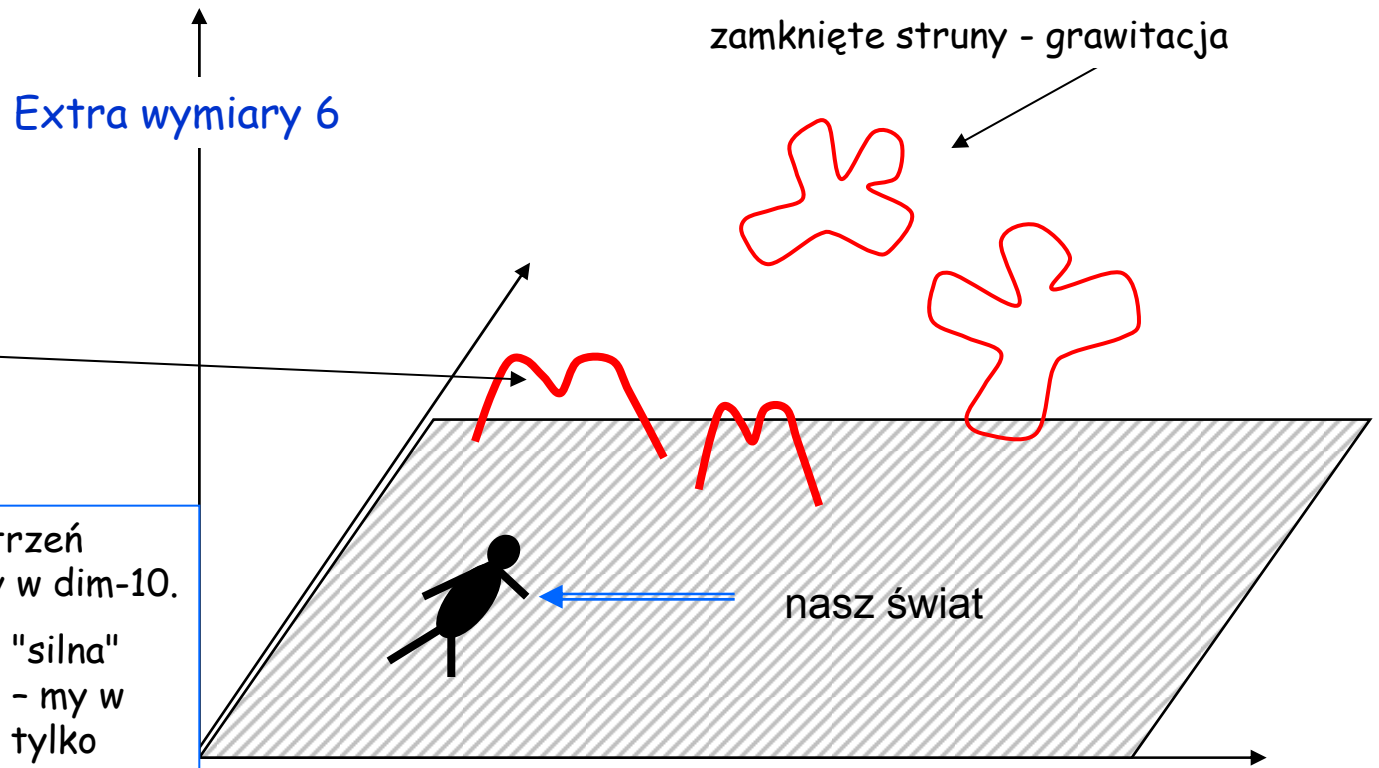
D3

Tak wygląda topologia zwiniętych dodatkowych 6 wymiarów wg Calabiego-Yau

To jest b. ważne ! **Odpowiednie "zwinięcie" gwarantuje poprawny opis zgodny ze SM oraz poprawne oddziaływania !**

otwarte struny
Standardowy
Model

3 Brane to nasza przestrzeń
Wszechświat zanurzony w dim-10.

Dlatego grawitacja jest "silna"
ale w innych wymiarach - my w
naszym świecie widzimy tylko
"ślad" grawitacji.

zamknięte struny - grawitacja

nasz świat

Istniała już wcześniej teoria **Supergrawitacji SG** (ogólna teoria względności + supersymetria !!!) zakładająca 11 - wymiarów ! Supergrawitacja jest nisko-energetycznym przybliżeniem TSS)

10^{16} GeV

Istnieje kilka różnych typów teorii (różne własności BRAN oraz różne 10 vs 11 wymiary). **DUALIZM STRUN** stwierdza, że są one w pewnym sensie równoważne - różny opis tej samej rzeczywistości.

Znaleziono dualność pomiędzy dim-10 SStrun a dim-11 SGrawitacją. Istnieje poparty badaniami pogląd, że $\exists$ **M-teoria** która byłaby Ogólną Teorią (Teorią Wszystkiego) - na zasadzie dualizmu pozostałe teorie byłyby dualne do niej. Byłaby to teoria UNIFIKUJĄCA wszystkie podejścia. Z dotychczasowych badań strun widać powoli jakie postulaty powinna spełniać. Te często kontrowersyjne scenariusze nie idą na marne !!!!

Weryfikacja teorii trudna - naprzód trzeba zweryfikować supersymetrię - głęboka wiara w LHC. Ale teoria strun jak i supersymetria może być symetrią w skali energii Plancka !!!!

Wtedy w zasadzie dalsze badania kosmologiczne mogą rzucić ew. światło.